# Klíč k určování rovnokřídlého hmyzu

KATEDRA BIOLOGIE A EKOLOGIE

UNIVERSITAS OSTRAVIENSIS
Facultas Rerum Naturalium

Mezi **rovnokřídlé (Orthoptera)** patří vzhledově nápadný, středně velký až velký hmyz s předním párem křídel přeměněným v krytky, které kryjí druhý pár vějířovitě složených blanitých křídel. Typickým znakem jsou prodloužené, ke skoku přizpůsobené zadní končetiny. Mezi rovnokřídlý hmyz řadíme **kobylky** (Tettigonioidea), **cvrčky** (Grylloidea), **koníky** (Rhaphidophoroidea), **pacvrčky** (Tridactyloidea), **marše** (Tetrigoidea) a **saranče** (Acridoidea). Na území České republiky bylo dosud zjištěno **96 druhů** rovnokřídlých, které lze všechny pomocí tohoto klíče zařadit do druhu. Určit lze i druhy, které by u nás mohly být nalezeny vzhledem k výskytu v okolních státech.

**Obrázkový determinační klíč** je založen na dobře uchopitelných a pozorovatelných vlastnostech rovnokřídlého hmyzu tak, aby správného určování byli schopni i neodborníci na tuto skupinu. Nezbytná je však znalost **základní entomologické terminologie**. Klíč lze využít pouze pro určování rovnokřídlých vyskytujících se na území České republiky a determinovat je možné pouze **dospělé jedince**, nikoliv nymfy.

**Autorem determinačního klíče je RNDr. Petr Kočárek, Ph.D. z Katedry biologie a ekologie Ostravské univerzity a klíč byl publikován jako součást knihy: Kočárek P., Holuša J., Vlk R. & Marhoul P. 2013: Rovnokřídlí České republiky. Academia, Praha, 288 pp. Tisk plakátu byl financován z prostředků grantového projektu CZ.1.07/2.3.00/45.0004 "Okna vždy dokořán".**

## START – Klíč 1

- tykadla delší než tělo
  - druh < 5mm, obývá mraveniště — ***Myrmecophilus acervorum*** **(cvrčík mravenčí)**
  - druhy > 5mm
    - chodidla 4-článková, tělo často zelené, ale také hnědé, šedé nebo žluté, nikdy černé, kladélko široké, stranově stlačené
      - chodidla dlouhá, stranově stlačená, bezkřídlé druhy — **Rhaphidophoridae (koníkovití)**
      - štěty u obou pohlaví dlouhé, delší než chodidla, synantropní druh — ***Diestrammena asynamora*** **(koník skleníkový)**
      - štěty u obou pohlaví krátké, kratší než polovina délky chodidla, jeskynní druh — ***Troglophilus neglectus*** **(koník jeskynní)**
      - chodidla krátká a shora zploštělá, křídla vždy vyvinutá, i když někdy silně zkrácená — **Tettigoniidae (kobylkovití)** → **Klíč 2**
    - chodidla 3-článková, tělo černé, hnědé, nebo žluté, nikdy ani z části zelené, kladélko úzké, kopinaté
      - hlava jednobarevně černá
        - hlava je širší než štít, zadní stehna na vnitřní straně červená — ***Gryllus campestris*** **(cvrček polní)**
        - hlava je užší než štít, zadní stehna celá černá — ***Melanogryllus desertus*** **(cvrček stepní)**
      - hlava skvrnitá
        - tělo delší než 11mm, trny zadních holení krátké
          - tělo tmavé, čelo s širokou světlou páskou, štít téměř čtvercový, ochlupený — ***Modicogryllus frontalis*** **(cvrček malý)**
          - tělo tmavé, čelo s pouze úzkým světlým proužkem, štít příčný, hladký — ***Eumodicogryllus bordigallensis*** **(cvrček jižní)**
        - tělo kratší než 11mm, trny zadních holení dlouhé
          - tělo hnědožluté, synantropní druh — ***Acheta domestica*** **(cvrček domácí)**
          - samci > 7mm, samice > 9mm, na hlavě světlá skvrna ve tvaru písmene Y; rezavohnědý, matná kutikula — ***Nemobius sylvestris*** **(cvrček lesní)**
          - samci < 7mm; samice < 9mm, hlava bez nápadné skvrny ve tvaru písmene Y; hnědočerný, lesklá kutikula — ***Pteronemobius heydenii*** **(cvrček pobřežní)**
- tykadla kratší než tělo
  - přední končetiny hrabavé, tělo válcovité
    - velký druh, delší než 35 mm, na zadečku dlouhé štěty — ***Gryllotalpa gryllotalpa*** **(krtonožka obecná)**
    - tělo kratší než 7 mm, na zadečku jen krátké štěty — **Tridactylidae (pacvrčkovití)**
      - skvrnitější druh, boční okraje štítu s širokou světlou obrubou po celém spodním okraji — ***Xya variegata*** **(pacvrček písečný)**
      - méně skvrnitý druh, boční okraje štítu se světlou obrubou pouze v zadních rozích — ***Xya pfaendleri*** **(pacvrček Pfaendlerův)**
  - přední končetiny kráčivé, druhy jiného vzhledu, tělo většinou stranově stlačené — **Acrididae (sarančovití) & Tetrigidae (maršovití)** → **Klíč 4**

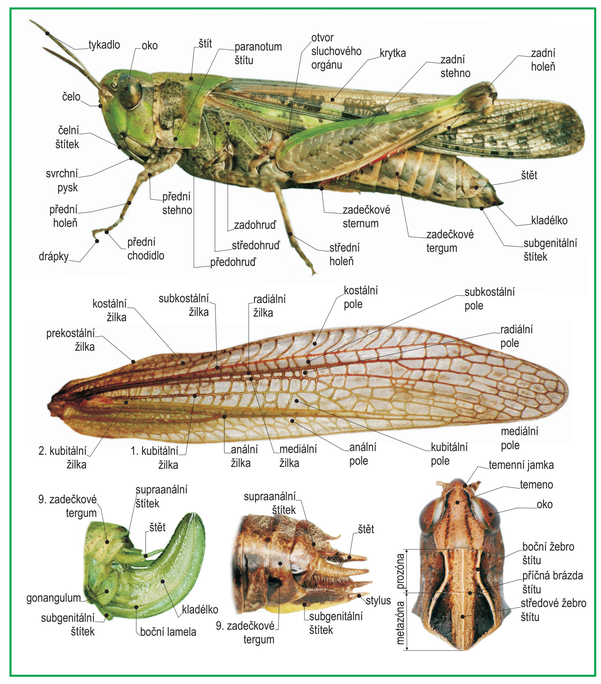


## Klíč 2

- sluchový (tympanální) orgán na předních holeních s široce oválnými otvory
  - krytky a zadní křídla dlouhé, svou délkou přesahují zadeček
    - krytky a zadní křídla velmi dlouhé, přibližně 2 x delší než zadeček, křídla jsou delší než krytky
      - samci: subgenitální štítek s rozbíhavými zadními rohy, samice: postranní lamela kladélka esovitě zakřivená — ***Phaneroptera falcata*** **(kobylka křídlatá)**
      - samci: subgenitální štítek na špici zúžený, samice: postranní lamela kladélka bez zakřivení — ***Phaneroptera nana*** **(kobylka malá)**
    - krytky a zadní křídla přibližně tak dlouhé jako zadeček nebo jen o málo delší — ***Meconema thalassinum*** **(kobylka dubová)**
  - krytky a zadní křídla zkrácené, obvykle ne delší než štít
    - středem hlavy, štítu a zadečku vede žlutý podélný pruh, drobný štíhlý druh < 13 mm — ***Meconema meridionale*** **(kobylka jižní)**
    - hlava, štít a zadeček obvykle bez podélného středového pruhu, většinou větší druhy
      - druhy < 25 mm
        - samci: subgenitální štítek alespoň tak dlouhý jako štěty, samice: kladélko široké, jen velmi jemně zoubkované
        - samci: krytky delší nebo stejně dlouhé jako štít, štěty silně zahnuté, samice: krytky delší než polovina délky štítu — ***Leptophyes punctatissima*** **(kobylka tečkovaná)**
        - samci: krytky kratší než štít, štěty zahnuté pouze na špici samice: krytky kratší než polovina délky štítu
          - samci: < 11mm, štěty téměř rovné, nejsou výrazně zploštělé, samice: kladélko tak dlouhé jako přední stehno — ***Leptophyes albovittata*** **(kobylka bělopruhá)**
          - samci: > 13mm, štěty z profilu na špici dorzoventrálně zploštělé, samice: kladélko delší než přední stehno — ***Leptophyes boscii*** **(kobylka Boscova)**
      - nápadně velký a robustní druh, > 27 mm, obvykle však > 40 mm — ***Polysarcus denticauda*** **(kobylka zavalitá)**
      - samci: subgenitální štítek výrazně kratší než štěty, samice: kladélko dlouhé, na špici nápadně zoubkované
        - krytky nejsou vyvinuty; příčná brázda štítu leží celá před jeho středem, — ***Poecilimon intermedius*** **(kobylka samobřezí)**
  - druhy jiného vzhledu, menší než 40 mm (měřeno bez křídel a kladélka) → **Klíč 3**
- sluchový (tympanální) orgán na předních holeních se štěrbinovitými skulinami
  - zcela bezkřídlý, nápadně velký druh s kónickou hlavou, > 50 mm (měřeno bez kladélka) — ***Saga pedo*** **(kobylka sága)**
  - krytky jsou vždy vyvinuty, vyčnívají zpod štítu; příčná brázda štítu zasahuje za jeho střed
    - samci: štěty esovitě zakřivené samice: spodní strana kladélka až po ozubenou část rovná
    - samci: štěty obloukovitě zahnuté samice: spodní strana kladélka po celé délce prohnutá
      - temenní výčnělek je stejně široký nebo širší než 1. tykadlový článek — ***Isophya costata*** **(kobylka širočelá)**
      - temenní výčnělek je o polovinu užší než 1. tykadlový článek
        - samci: štěty se postupně zužují ke koncovému zubu, špice štětů není oble zaokrouhlená samice: obtížně odlišitelné
          - samci: stridulační hřebínek na spodní straně levé krytky složený ze 180-210 zoubků — ***Isophya pienensis*** **(kobylka pieninská)**
          - samci: stridulační hřebínek na spodní straně levé krytky složený ze 260-310 zoubků — ***Isophya kraussi*** **(kobylka Kraussova)**
        - samci: špice štětů široká, ± rovnoměrně zaokrouhlená s malým zoubkem při horním okraji samice: obtížně odlišitelné
          - samci: zadní okraj štítu rovný, stridulační hřebínek na spodní straně levé krytky složený z 117-160 zoubků — ***Isophya modestior*** **(kobylka balkánská)**
          - samci: zadní okraj štítu vykrojený, stridulační hřebínek na spodní straně levé krytky složený z 50-80 zoubků — ***Isophya camptoxypha*** **(kobylka karpatská)**
    - samci: štěty se se po celé délce rovnoměrně zužují a jsou jednobarevné, samice: kladélko ca 2x delší než délka štítu — ***Barbitistes serricauda*** **(kobylka pestrá)**
    - samci: štěty za středem ztlustlé a na špici tmavé samice: kladélko ca 3x delší než délka štítu — ***Barbitistes constrictus*** **(kobylka smrková)**

## Klíč 3

- hlava nemá výrazně kuželovitý tvar (čelo svírá s temenem úhel 50-90°) robustnější druhy
  - při bočním pohledu má štít výrazně sedlovitý tvar — ***Ephippiger ephippiger*** **(kobylka révová)**
  - štít je při bočním pohledu plochý nebo jen mírně vzadu vyvýšený
    - krytky a zadní křídla kratší než zadeček
    - krytky a zadní křídla delší než zadeček
      - krytky jsou jednobarevné (nejsou tmavě skvrnité), většinou ± jednobarevně zelené druhy
      - krytky s tmavými skvrnami, min. v radiálním poli většinou hnědé, šedohnědé nebo zelenohnědé druhy
        - tělo delší než 21 mm
          - krytky kratší, dosahují nejvýše po kolena natažených zadních nohou — ***Tettigonia cantans*** **(kobylka cvrčivá)**
          - krytky delší, dosahují výrazně za kolena natažených zadních nohou
            - trny na spodních hranách zadních stehen na bázích světlé — ***Tettigonia viridissima*** **(kobylka zelená)**
            - trny na spodních hranách zadních stehen celé černé — ***Tettigonia caudata*** **(kobylka černotrnná)**
        - tělo kratší než 20 mm
          - metazóna (zadní část) štítu s výrazným podélným středovým kýlem; krytky u obou pohlaví dosahují min. do poloviny zadečku
            - radiální pole krytek s tmavými a světlými kontrastními skvrnami — ***Platycleis veyseli*** **(kobylka stepní)**
            - krytky jsou jednobarevné (nejsou tmavě skvrnité), zelené, béžové nebo hnědozelené druhy
          - metazóna (zadní část) štítu bez podélného středového kýlu, nebo je tento jen slabě naznačen, krytky max. o málo delší než štít
            - boční okraje štítu (paranota) po obvodu jen velmi úzce světle lemované — ***Pholidoptera griseoaptera*** **(kobylka křovištní)**
            - boční okraje štítu (paranota) široce světle lemované po celém svém obvodu — ***Pholidoptera fallax*** **(kobylka bělolemá)**
            - boční okraje štítu (paranota) široce světle lemované pouze na svém zadním okraji — ***Pholidoptera aptera*** **(kobylka bezkřídlá)**
- hlava má výrazně kuželovitý tvar (čelo svírá s temenem úhel < 45°) velmi štíhlé, subtilní druhy
  - druh větší než 20 mm (měřeno bez křídel a kladélka), krytky a zadní křídla délkově přesahují zadní kolena — ***Ruspolia nitidula*** **(kobylka kuželohlavá)**
  - druhy menší než 18 mm (měřeno bez křídel a kladélka)
    - krytky a zadní křídla delší než zadeček samice: kladélko mírně prohnuté samci: vnitřní zub štětu je kratší než koncová část štětu nad zubem — ***Conocephalus fuscus*** **(kobylka dlouhokřídlá)**
    - krytky a zadní křídla obvykle kratší než zadeček; samice: kladélko šavlovitě prohnuté; samci: vnitřní zub štětu je delší než koncová část štětu nad zubem — ***Conocephalus dorsalis*** **(kobylka mokřadní)**

*makropterní formy r. Metrioptera*

- horní strana štítu s podélným kýlem zřetelně vystupujícím po celé jeho délce, velký druh (26 - 42 mm) — ***Decticus verrucivorus*** **(kobylka hnědá)**
- horní plocha štítu s podélným kýlem vystupujícím pouze v jeho zadní části (metazóně) Velikost těla 13 - 26 mm
  - štít je delší než 5 mm, kladélko delší než 7,5mm
    - štít je kratší než 4,5 mm kladélko kratší než 6 mm — ***Platycleis veyseli*** **(kobylka stepní) - makr.**
    - krytky a zadní křídla nedosahují k zadním kolenům, samci: štěty s vnitřním zubem při bázi; samice: kladélko světlé se ztmavělou špicí a horním okrajem — ***Platycleis montana*** **(kobylka písečná)**
    - krytky a zadní křídla dosahují za zadní kolena, samci: štěty s vnitřním zubem asi uprostřed; samice: kladélko tmavé, pouze na bázi světlé — ***Platycleis albopuncatata*** **(kobylka šedá)**
- horní plocha štítu zcela bez vystupujícího podélného kýlu, velikost těla 20 - 27 mm — ***Gampscleis glabra*** **(kobylka hladká)**

## Klíč 4

- štít směrem dozadu protažený v trojúhelníkový výběžek, který dosahuje min. na konec zadečku — **Tetrigidae (maršovití)**
  - střední štítové žebro je nízké, jen slabě vyzdvižené, štít působí plochým dojmem
    - přední a střední stehna s rovnou nebo jen slabě zvlněnou spodní
      - při bočním pohledu temeno svírá s čelem ostrý nebo pravý úhel — ***Tetrix subulata*** **(marše obecná)**
      - při bočním pohledu temeno svírá s čelem tupý úhel
        - prostor mezi očima při pohledu shora zřetelně užší než průměr oka, štíhlejší druh, mokřady s písčitou půdou — ***Tetrix ceperoi*** **(marše písečná)**
        - protor mezi očima při pohledu shora přibližně stejně široké jako průměr oka, robustnější druh, mokřady s hlinitou půdou — ***Tetrix bolivari*** **(marše panonská)**
    - přední a střední stehna se silně zvlněnou spodní hranou — ***Tetrix tuerki*** **(marše pobřežní)**
  - střední tykadlové články dlouhé, 4x delší než široké, tykadla velmi tenká a dlouhá, 1,5krát delší než pření stehno, temeno svírá s čelem tupý úhel, robustní druh — ***Tetrix tenuicornis*** **(marše tenkorohá)**
  - střední tykadlové články krátké, pouze 2x delší než široké, tykadla robustní a krátká, přibližně tak dlouhá jako pření stehno, temeno svírá s čelem tupý úhel, robustní druh — ***Tetrix bipunctata*** **(marše suchobytná)**
  - střední tykadlové články středně dlouhé,3x delší než široké, tykadla dlouhá, 1,5x delší než pření stehno, temeno s čelem svírá pravý nebo ostrý úhel, štíhlý druh — ***Tetrix undulata*** **(marše lesní)**
- štít normálně vyvinutý dosahuje nejdále na začátek zadečku — **Acrididae (sarančovití)**
  - hlava má dlouze kuželovitý tvar — ***Acrida ungarica*** **(saranče uherská)**
  - hlava nemá dlouze kuželovitý tvar
    - tykadla jsou po celé délce nitkovitá
      - zadní pár křídel barevný (červený, růžový, modrý) a/nebo s tmavou, zřetelně ohraničenou páskou → **Klíč 5**
      - zadní pár křídel čirý, případně zašedlý, nebo jsou křídla redukovaná, kratší než 1/2 délky zadečku
        - zadní křídla červená nebo růžová, s nebo bez tmavé příčné pásky nebo ztmavělé
          - zadní křídla zelenkavá až čirá, s tmavou příčnou páskou; na štítu bílá kresba ve tvaru písmene X — ***Oedaleus decorus*** **(saranče zelenokřídlá)**
          - zadní křídla modrá, vzácně žlutá, na špici čirá, lemovaná tmavou, zřetelně ohraničenou páskou — ***Oedipoda caerulescens*** **(saranče modrokřídlá)**
          - zadní křídla blankytně modrá, na špici zašedlá, občas s šedou nezřetelně ohraničenou páskou — ***Sphingonotus caerulans*** **(saranče blankytná)**
        - zadní křídla zelená, lemovaná tmavou páskou, na špici čirá — ***Oedipoda germanica*** **(saranče německá)**
        - zadní křídla cihlově červená, na špici tmavá; tmavá špice je ostře ohraničená — ***Psophus stridulus*** **(saranče vrzavá)**
        - zadní křídla růžová, ztmavění špice není ostře ohraničené — ***Celes variabilis*** **(saranče proměnlivá)**
        - zadní křídla v bazální polovině růžová, na špici čirá — ***Calliptamus italicus*** **(saranče vlašská)**
    - tykadla jsou na špici ztlustlá
      - tykadla jsou kyjovitá, na špici ztmavělá, bez světle zbarvených článků — ***Myrmeleotettix maculatus*** **(saranče kyjorohá)**
      - tykadla jsou na konci zploštělá, ztmavělá, poslední 1-2 články jsou bílé — ***Gomphocerripus rufus*** **(saranče bělorohá)**

## Klíč 5

- drobnější druhy, samci < 25 mm, samice < 35 mm
  - horní plocha štítu se 3 dobře zřetelnými a hlubokými příčnými brázdami
    - zeleně zbarvené druhy, středový kýl štítu zřetelný po celé jeho délce
      - zadní stehna na vnitřní straně zelená, bez výrazných tmavých skvrn
        - přední část štítu (prozóna) uprostřed téměř 3x delší než zadní část (metazóna) — ***Odontopodisma decipiens*** **(saranče růžovokřídlá)**
        - přední část štítu (prozóna) uprostřed nejvýše 2x delší než zadní část (metazóna) — ***Pseudopodisma nagyi*** **(saranče Nagyova)**
      - zadní stehna na vnitřní straně černě skvrnitá — ***Miramella alpina*** **(saranče horská)**
    - hnědě zbarvený druh středový kýl štítu je zřetelný pouze v jeho zadní polovině — ***Podisma pedestris*** **(saranče modronohá)**
  - horní plocha štítu s 1 nebo 2 hlubokými příčnými brázdami, nebo jsou brázdy mělké a málo zřetelné
- nápadně velké druhy, samci > 30 mm, samice > 45 mm
  - středový kýl štítu není střechovitě vyzdvižený
    - středový kýl štítu přerušený 3 příčnými brázdami — ***Schistocerca gregaria*** **(saranče pustinná)**
    - středový kýl štítu přerušeny 1 příčnou brázdou
      - robustnější druh; krytky a zadní křídla krátké, přibližně tak dlouhé jako zadní stehna (samci) nebo kratší (samice) — ***Arcyptera fusca*** **(saranče pestrá)**
      - štíhlý druh; krytky a zadní křídla dlouhé, 2x delší než zadní stehna — ***Locusta migratoria*** **(saranče stěhovavá)** - gregační forma
  - středový kýl štítu vysoce střechovitě vyzdvižený
    - středový kýl štítu přerušený 3 příčnými brázdami — ***Anacridium aegyptium*** **(saranče egyptská)**
    - středový kýl štítu přerušeny 1 příčnou brázdou — ***Locusta migratoria*** **(saranče stěhovavá) - solitární forma**
- krytky a zadní křídla značně zkrácené, krytky dosahují nejdále na 2.-4.(5.) článek zadečku
  - krytky šupinovitého tvaru, na hřbetní straně se nedotýkají
    - boční kýly štítu vzájemně rovnoběžné, krytky růžové nebo zelené — ***Euthystira brachyptera*** **(saranče zlatozelená)** - samice
    - boční kýly štítu vzájemně obloukovitě sblížené, krytky béžové nebo hnědé — ***Stenobothrus crassipes*** **(saranče drobná)** - samice
  - krytky trojúhlého tvaru, na hřbetní straně se vzájemně dotýkají
    - zadní křídla zakrnělá, zadní část štítu skulpturovaná — ***Chrysochraon dispar*** **(saranče zlatavá)** - samice
    - zadní křídla dlouhá min. 3-4 mm, zadní část štítu hladká — ***Chorthippus parallelus*** **(saranče obecná)** - samice
- krytky a zadní křídla zkrácené, krytky dosahují přibližně do poloviny těla, na 5.-6. článek zadečku
  - samec
    - konec zadečku zašpičatělý
      - tělo zelené, zadeček krátce zašpičatělý — ***Euthystira brachyptera*** **(saranče zlatozelená)**
      - tělo zelené nebo zlatozelené, zadeček dlouze zašpičatělý — ***Chrysochraon dispar*** **(saranče zlatavá)**
    - konec zadečku zaoblený, tělo béžové, hnědé ev. zelené — ***Stenobothrus crassipes*** **(saranče drobná)**
  - samice
    - tělo slámově žluté nebo béžové, konec zadečku žlutooranžový — ***Eucorthippus declivus*** **(saranče páskovaná)**
    - boční kýly štítu vzájemně obloukovitě sblížené
      - zadní kolena nejsou ztmavělá, zadní holeně oranžově až červené, barva těla zelená, béžová nebo hnědošedá — ***Stenobothrus nigromaculatus*** **(saranče černoskvrnná)**
      - zadní kolena ztmavělá, zadní holeně vždy cihlově červené, barva těla hnědá nebo šedá
        - drobnější druh, < 21 mm — ***Chorthippus pullus*** **(saranče tmavá)**
        - robustnější druh, > 22 mm — ***Arcyptera microptera*** **(saranče suchomilná)**
    - boční kýly štítu vzájemně rovnoběžné téměř rovnoběžné
      - zadní kolena nejsou ztmavělá, slámově žlutý nebo béžový druh — ***Eucorthippus declivus*** **(saranče páskovaná)**
      - zadní kolena ztmavělá, většinou zelený druh — ***Chorthippus montanus*** **(saranče vlhkomilná)**
- krytky a zadní křídla nezkrácené, krytky tak dlouhé jako zadeček (min. po 9. článek) nebo delší → **Klíč 6**

## Klíč 6

- zadní holeně nejsou cihlově červené, pokud jsou oranžově nebo červeně, zadeček je alespoň z části červený
  - boční kýly štítu jsou přerušeny 2-3 příčnými brázdami
    - boční kýly štítu jsou lemované nepřerušovanou černou páskou, spodní strana zadních stehen zelená — ***Mecostethus parapleurus*** **(saranče černopruhá)**
    - boční kýly štítu max. částečně černě lemované, spodní strana zadních stehen červená — ***Stetophyma grossum*** **(saranče mokřadní)**
  - boční kýly štítu jsou přerušeny pouze jednou příčnou brázdou
    - krytky při bázi bez lalokovitého výběžku
      - samci: mediální pole krytek nerozšířené, s kvadratickými poli samice: kladélko bez zoubků na valvách
        - samci
          - zadeček alespoň z části červený nebo oranžový
            - štít úzký a dlouhý, výrazně delší než hlava — ***Omocestus viridulus*** **(saranče zelená)**
            - štít krátký a široký, přibližně tak dlouhý, jako hlava — ***Omocestus petraeus*** **(saranče žlutořitná)**
          - zadeček žlutý, béžový nebo černohnědý
            - štít užší a znatelně delší než hlava — ***Omocestus rufipes*** **(saranče rudonohá)**
            - štít krátký, přibližně tak dlouhý, jako hlava — ***Omocestus petraeus*** **(saranče žlutořitná)**
        - samice
          - prostor mezi očima užší než šířka oka
          - prostor mezi očima širší než šířka oka
            - boční kýly štítu obloukovitě sblížené, štít delší a užší — ***Omocestus viridulus*** **(saranče zelená)**
            - boční kýly štítu úhlovitě sblížené, štít kratší a širší — ***Omocestus haemorrhoidalis*** **(saranče červenořitná)**
      - zadní křídla nápadně zašedlá; tvar krytky viz obrázek — ***Omocestus rufipes*** **(saranče rudonohá)**
      - zadní křídla čirá, tmavé jsou pouze žilky v horní části křídla; tvar krytky viz obrázek — ***Omocestus haemorrhoidalis*** **(saranče červenořitná)**
    - krytky při bázi s lalokovitým výběžkem → **Klíč 7**
- zadní holeně nápadně cihlově červené, přičemž zadeček není ani částečně červený
  - krytky a zadní křídla velmi dlouhá, výrazně přesahují kolena zadních natažených nohou — ***Aiolopus thalassinus*** **(saranče slaništní)**
  - krytky a zadní křídla kratší, dosahují na konec zadečku nebo nejdále po kolena zadních natažených nohou
    - boční kýly štítu jsou přerušeny 2-3 příčnými brázdami
      - boční kýly štítu v přední třetině obloukovitě sblížené — ***Arcyptera microptera*** **(saranče suchomilná)** - samci
      - boční kýly štítu v přední třetině úhlovitě sblížené — ***Decticus verrucivorus*** **(saranče hnědá)**
    - boční kýly štítu jsou přerušeny pouze jednou příčnou brázdou — ***Chorthippus pullus*** **(saranče tmavá)** samci + makropterní jedinci
      - samci: mediální pole krytek rozšířené, s obdélníkovými poli samice: kladélko se zoubkem na obou valvách
        - mediální pole krytek s kontrastními tmavými skvrnami
          - zadní křídla s rozvětvenou mediální žilkou v koncové třetině
          - zadní křídla s nerozvětvenou mediální žilkou — ***Stenobothrus eurasius*** **(saranče skalní)**
          - mediální pole krytek užší, většina jeho příčných žilek je větvená nebo vzájemně propojená — ***Stenobothrus stigmaticus*** **(saranče malá)**
          - mediální pole krytek široké s převážně nevětvenými příčnými žilkami — ***Stenobothrus nigromaculatus*** **(saranče černoskvrnná)** - samci
        - mediální pole krytek bez výrazných tmavých skvrn
          - příčná rýha štítu protíná středový kýl štítu před jeho středem nebo uprostřed; větší druhy, samice > 14 mm, samci > 20 mm
            - mediální pole zadních křídel nápadně široké — ***Stenobothrus rubicundulus*** **(saranče cvrčivá)**
            - mediální pole zadních křídel není nápadně široké — ***Stenobothrus lineatus*** **(saranče čárkovaná)**
          - příčná rýha štítu protíná středový kýl štítu za jeho středem; drobný druh, samice < 12 mm, samci < 16 mm — ***Stenobothrus crassipes*** **(saranče drobná)** - makr.
    - samci: štěty esovitě zakřivené samice: spodní strana kladélka až po ozubenou část rovná
    - samci: štěty obloukovitě zahnuté samice: spodní strana kladélka po celé délce prohnutá

## Klíč 7

- boční kýly štítu vzájemně rovnoběžné nebo sbíhavé, bez úhlového sblížení nebo jen sotva znatelně obloukovitě sblížené
  - zadní část štítu (za příčnou brázdou) skulpturovaná
    - kovově zelený druh; samci: subgenitální štítek kratší, méně než 2krát delší než široký, samice: kladélko úzké a dlouhé — ***Euthystira brachyptera*** **(saranče zlatozelená)** - makropterní
    - okrově zbarvený druh; samci: subgenitální štítek dlouhý, více než 2krát delší než široký, samice: kladélko krátké — ***Chrysochraon dispar*** **(saranče zlatavá)** - makropterní
  - zadní část štítu (za příčnou brázdou) hladká
    - samci: zadeček protažený do špice; samice: krytky velmi úzké, více než 6krát delší než široké — ***Euchorthippus pulvinatus*** **(saranče slámová)**
    - samci: zadeček není protažený do špice; samice: krytky širší, méně než 6krát delší než široké
      - zadní kolena jsou při bočním pohledu nápadně ztmavělá
        - ztmavělá jsou pouze kolena
          - štít s příčnou rýhou uprostřed nebo před středem samci: štěty zašpičatělé samice: kladélko delší — ***Chorthippus montanus*** **(saranče vlhkomilná)**
          - štít s příčnou rýhou uprostřed nebo za středem samci: štěty se zaoblenou špicí samice: kladélko kratší — ***Chorthippus parallelus*** **(saranče obecná)**
        - celá horní polovina zadního stehna ztmavělá — ***Chorthippus oschei*** **(saranče bělonohá)** - samec
      - zadní kolena nejsou při bočním pohledu ztmavělá
        - radiální pole krytek není silně rozšířené, užší než kostální pole; kostální pole širší
          - anální žilka krytek (=spodní hrana krytek) rovná, anální pole samců dosahuje do 4/5 délky krytek — ***Chorthippus dorsatus*** **(saranče luční)**
          - anální žilka krytek (=spodní hrana krytek) je esovitě zakřivená, anální pole samců končí v polovině krytek — ***Chorthippus dichrous*** **(saranče jižní)**
        - radiální pole krytek uprostřed silně rozšířené, širší než kostální pole; kostální pole užší
          - u živých jedinců nejsou zadní chodidla bíle zbarvená; mediální pole ve středové části krytek zúžené — ***Chorthippus albomarginatus*** **(saranče bělopruhá)**
          - u živých jedinců jsou zadní chodidla nápadně bílá; mediální pole není ve středové části krytek zúžené, pouze zahnuté dolů — ***Chorthippus oschei*** **(saranče bělonohá)**
- boční kýly štítu vzájemně úhlovitě sblížené
  - mediální pole krytek široce rozšířené — ***Chorthippus apricarius*** **(saranče širokokřídlá)**
  - mediální pole krytek není široce rozšířené
    - otvor sluchového orgánu na 1. zadečkovém článku ve tvaru úzké štěrbiny; příčná rýha štítu leží před jeho středem nebo uprostřed
      - boční žebra štítu silně zúžená, samci: krytky s užším kostálním polem a nevýrazným apikálním zúžením, delší než 13,5 mm; samice: krytky s užším subkostálním polem, na konci široce zaoblené, delší než 17 mm — ***Chorthippus brunneus*** **(saranče dlouhokřídlá)**
      - boční žebra štítu méně zúžená, samci: krytky s širokým kostálním polem a výrazným apikálním zúžením, kratší než 13,5 mm; samice: krytky s rozšířeným subkostálním polem, na konci zúžené, kratší než 17 mm — ***Chorthippus biguttulus*** **(saranče měnlivá)**
      - boční žebra štítu méně zúžená, samci: krytky s úzkým kostálním polem a nevýrazným apikálním zúžením, kratší než 13,5 mm; samice: krytky s úzkým subkostálním polem, na konci zúžené, kratší než 17 mm — ***Chorthippus mollis*** **(saranče štíhlá)**
    - otvor sluchového orgánu na 1. zadečkovém článku je široce oválný; příčná rýha štítu leží za jeho středem — ***Chorthippus vagans*** **(saranče lesní)**